

Як не стати жертвою торгівлі людьми?

У нинішньому світі **торгівля людьми** є одним з найбільш масових порушень прав і свобод людини. В сучасну работоргівлю втягуються навіть держави, які уникнули рабовласницького періоду у своїй історії.

Україна стала третьою державою Європи, поряд з Бельгією і Німеччиною, які на законодавчому рівні визнали торгівлю людьми тяжким злочином. Водночас масштаби та обсяги работоргівлі в нашій країні продовжують залишатись загрозливими. Україна насамперед вважається країною походження постраждалих від торгівлі людьми. Але останніми роками вона стала також країною призначення.

Відповідно ст. 1 Закону України «Про протидію торгівлі людьми», **торгівля людьми** -здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином.

Групи ризику. Серед виявлених жертв торгівлі людьми є люди різної статі, віку, соціального походження, статку. У той же час існують певні групи ризику, які об'єднують особливо вразливих людей, стосовно яких існує висока ймовірність, що вони можуть стати об'єктами цього злочину.

Насамперед до цієї категорії можна віднести представників соціально незахищених і неблагополучних верств населення, які знаходяться у складних життєвих обставинах:

- членів багатодітних родин та малозабезпечених сімей;
- одиноких матерів;
- людей з особливими потребами (як у сфері фізичного, так і психічного здоров'я);
- самотніх людей похилого віку;
- жертв насильства в сім'ї;
- сиріт, дітей, що позбавлені опіки та піклування, «дітей вулиці»;
- безробітних працездатного віку (особливо тих, хто тривалий час не може знайти собі роботу);
- безпритульних.

Нова для України група ризику – вимушені переселенці або внутрішньо переміщені особи (ВПО) із зони конфлікту. Зокрема, деякі переселенці намагаються отримати притулок за кордоном. Але брак знань щодо вимог міжнародного та внутрішнього законодавства інших країн щодо статусу біженця або шукача притулку робить їх легкою здобиччю як мінімум шахраїв, а як максимум торгівців людьми.

Високий ризик потрапляння до тенет торгівців людьми мають також:

- трудові мігранти (насамперед, з нерегульованим статусом);
- особи, які незаконно виїжджають за кордон чи перебувають там або незаконно в'їхали чи перебувають на території України;
- особи, які користуються послугами шлюбних агенцій, фірм з посередництва у працевлаштуванні, в т.ч. і за кордоном;
- особи, які займаються модельною діяльністю;
- особи, які працюють у сфері розваг;
- особи, які займаються проституцією;
- особи, які раніше постраждали від торгівлі людьми;
- алко- та наркозалежні особи.

Проте часто люди не замислюються над тим, що саме вони можуть стати жертвою торгівлі людьми, вірять міфам про торгівлю, не перевіряючи достовірність інформації.

Міф перший: зі мною такого ніколи не станеться. Існує стереотип, що лише малоосвічені люди можуть стати жертвами торговців людьми. “Зі мною такого не станеться”, – так зазвичай кажуть студенти. Більшість з них не усвідомлює того, що саме молоді люди від 18 до 25 років становлять групу ризику, адже саме вони – невдовзі зіткнуться з проблемою працевлаштування, чіпляючись за будь-яку можливість заробити гроші. Варто звернути увагу на те, що раніше вербувальники працювали відкрито, по великим містам. Сьогодні ж вони перебралися в регіони, де не вистачає інформації.

Міф другий: друзі та родичі не можуть виявитися замішаними в торгівлі людьми. Друзі і родичі – це люди, яким найбільше довіряють. Іноді вербувальники і самі не знають, що вони залучені у сферу торгівлі людьми. Останнім часом сформовано нову стратегію вербування, коли людину, що

пропрацювала деякий час на експлуататора, відпускають за умови, що замість себе вона приведе двох-трьох інших “працівників”. Залякані жертви повертаються додому і замість того, щоб сповістити правоохоронні органи, проводять своєрідну рекламну кампанію серед своїх друзів та далеких родичів.

Міф третій: потенційні жертви експлуатації знають, що їх може очікувати і готові до цього. Часто люди погоджуються на «золоті гори». Така ситуація є поширеною, і рожеві окуляри, через які дивляться на роботу за кордоном, часто перетворюється у чорну пов’язку на очах у жертви.

Міф четвертий: торгівля людьми обов’язково включає перетин державного кордону. Найбільше від цієї проблеми страждають діти – одна з найбільш уразливих верств населення. Для того, аби потрапити у неволю, їм не потрібно перетинати кордон – пройдіться лише вулицями вашого міста і зверніть увагу на дітей-жебраків... Існують випадки, коли, наприклад, пропонуючи хорошу роботу по догляду за дітьми сутенери втягують дівчат у проституцію.

Міф шостий: у рабство потрапляють лише жінки задля сексуальної експлуатації. Це не так, чималий відсоток постраждалих від торгівлі людьми складають чоловіки, адже чоловіки менш схильні шукати допомоги, ніж жінки. Більшість чоловіків залучаються до трудової експлуатації, але трапляються випадки залучення до жебрацтва, сексуальної експлуатації, вербовки військовими в гарячі точки і торгівлі органами.

Міф сьомий: довести вину і покарати торгівців людьми неможливо. Торгівля людьми – це кримінальний злочин, що в Україні, як і у багатьох країнах світу, карається ув’язненням від 5 до 15 років із конфіскацією майна. А у деяких державах, наприклад США та Канаді, – довічним ув’язненням. На жаль, через цей міф більшість постраждалих від торгівлі людьми намагається просто забути, що з ними сталося, не звертаючись за допомогою через страх або ж морально не витримуючи затяжного судового процесу.

Міф восьмий: торгівля людьми обов’язково включає застосування сили. Постраждалим обіцяють, що їх випустять після того, як вони відпрацюють “борг”, який лише росте. Людина вірить і працює. Або, наприклад, якщо постраждала особа з невеликого села, де всі одне одного знають, експлуататори можуть застосовувати метод залякування. Нині деякі торгівці людьми тримають своїх “працівників” лише до кінця терміну закінчення візи, відправляють додому для її поновлення, а потім, внаслідок залякувань або боргової залежності, змушують їх повертатися. Інколи жертвам приплачують якийсь мізер, через що вони починають відчувати себе, що «мусять віддячити». За словами фахівців, моральний тиск, залякування, погрози вчинити шкоду рідним, вилучення документів, використання психотропних речовин складають неповний перелік різноманітних засобів впливу на жертву, а сила застосовується в останню чергу.

Міф дев’ятий: потерпілим від торгівлі людьми ніхто не допомагає. За допомогою можна звернутися до Управління праці та соціального захисту населення, Центру соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, Служби у справах дітей (якщо ПТЛ є дитина), органів внутрішніх справ. Також принаймні тридцять громадських організацій по всій Україні допомагають постраждалим від торгівлі людьми, надаючи медичну, психологічну та

юридичну допомогу. В громадських організаціях працюють справді небайдужі люди, жертвам забезпечується конфіденційність і безоплатність послуг.

- З 2002, за підтримки МОМ, було засновано Медичний Реабілітаційний Центр, а також 5 притулків для постраждалих від торгівлі людьми у регіонах.
- У рамках реінтеграції потерпілих було ініційовано програму навчання мікро підприємництву, за якою потерпілі отримали можливість започаткувати більше ніж 79 власних підприємств.
- Національна гаряча лінія надає консультації з питань попередження торгівлі людьми, включаючи допомогу жертвам, інформацію з безпечного працевлаштування за кордоном, перевірку фірм-посередників тощо.

Як запобігти рабства. Запам'ятайте і розкажіть своїм рідним та друзям про правила безпеки:

1. Не вірте рекламі фірми, яка не відповідає вимогам законодавства України (не вказує повної назви фірми, її адреси, номеру ліцензії та органу ліцензування, що її видав). Торгівці людьми можуть ввести Вас в оману, використовуючи:

2. Різноманітні фірми-посередники з працевлаштування за кордоном

3. Туристичні, шлюбні та модельні агенції, служби знайомства, агенції шоу – бізнесу

4. Оголошення, рекламу в ЗМІ та Інтернеті

5. Незнайомих людей, а часом навіть, як зазначалось вище, Ваших родичів, друзів, сусідів, знайомих.

6. Не ведіть переговори про навчання, працевлаштування чи шлюб **наодинці з агентом.**

- Запросіть взяти участь у переговорах довірену особу – це може бути Ваш юрист або хтось із Ваших близьких.

Перевірте, чи має фірма ліцензію на надання відповідних послуг (навчання, працевлаштування за кордоном). **Таку інформацію Ви можете отримати в Державному центрі зайнятості Міністерства праці та соціальної політики України за телефоном 8-044-289-50-97 щоденно після 17:00.**

1. Зв'яжіться з Посольством країни, куди Ви плануєте подорож та дізнайтесь про правила щодо працевлаштування або навчання іноземців.

2. Особисто оформлюйте пакет документів та **самі сплачуйте** за послуги. Це не дасть можливості торгівцям людьми втягнути Вас у боргову залежність або вчинити злочин стосовно інших осіб за Вашими документами. **Не користуйтеся** послугами незнайомих осіб, які пропонують Вам допомогу в оформленні виїзних документів, продовженні терміну перебування на території іноземної держави.

Майте на увазі:

1. Термін перебування у іноземній країні зазначено у візі.

2. Туристична чи гостьова віза не дають право на легальне працевлаштування. Це незаконно.

3. Ви можете стикнутися з нелегальним становищем, експлуатацією та принизливою депортацією із країни.

4. Обов'язково **укладайте відповідний контракт**, складений зрозумілою для Вас мовою у двох примірниках, один з яких залишається у Вас.

5. Ніколи нікому у жодному разі не віддавайте свої ідентифікаційні документи крім офіційних службовців!

6. Обов'язково залиште **рідним** ксерокопію свого паспорта громадянина України, закордонного паспорта, візи, контракту про навчання чи працевлаштування, свідоцтва про народження, проїзних документів та нещодавно зроблені фотографії, а також повідомте їм телефонні номери свого роботодавця, своїх друзів за кордоном, консульства (посольства) України та місця потенційного проживання.

7. Візьміть за правило постійно телефонувати рідним у домовлений день та час. Заздалегідь домовтесь з рідними про «кодове слово» у розмові, на випадок, якщо Ви не зможете вільно розмовляти по телефону, перебуваючи під чийось наглядом.

8. Зробіть та тримайте при собі копії національного та закордонного паспортів. Це значно спростить процедуру відновлення документів для повернення в Україну.

9. Не ставте себе в залежне положення, приймаючи подарунки або позичаючи гроші.

10. Якщо Ви опинилися у скрутному становищі за межами України, **звертайтеся по допомогу до:**

- Посольства або Консульства України у країні Вашого перебування, де Вам допоможуть отримати документи, що засвідчують Вашу особу, і повернутися на Батьківщину.
- Національного товариства Червоного Хреста або Червоного Півмісяця, де Вам можуть надати можливість відновити зв'язок з рідними та повідомити їм про своє скрутне становище.
- Міжнародних, громадських, благодійних організацій, де Ви також зможете отримати допомогу та підтримку.

- Заздалегідь **підготуйте та тримайте при собі** перелік організацій, із зазначенням адреси та номерів телефонів, що працюють у сфері протидії торгівлі людьми.

